

„BIBLIOTECA 2.0” - VECTOR ACTUAL AL BIBLIOTECONOMIEI

Vera OSOIANU,
director -adjunct BNRM

Dezvoltarea spectaculoasă a tehnologiilor de informare și comunicare, extinderea Internetului influențează din ce în ce mai mult toate domeniile și sferile de activitate. Biblioteconomia nu este o excepție.

Pe fonul acestor mutații, generația actuală de bibliotecari are de îndeplinit schimbarea *Modelului Biblioteconomic Tradițional* și crearea *Modelului Biblioteconomic Modern*, care să corespundă tendințelor actuale de dezvoltare a societății, de aici și responsabilitățile imense care stau pe umerii înaintașilor domeniului, responsabilității inerente acestei perioade de tranziție. Ca instituții de informare și cunoaștere, bibliotecile publice se numără, probabil, printre instituțiile din sectorul public, care sînt implicate cel mai activ în revoluția digitală. În condițiile *Erei Digitale*, bibliotecile se transformă din instituții mai mult sau mai puțin închise, în instituții cu acces deschis. În ultimii ani, pretutindeni în lume, se fac eforturi mari pentru dezvoltarea serviciilor virtuale și a activităților noi, orientate spre utilizator, toate acestea contribuind esențial la crearea unei noi imagini a bibliotecii.

Discuțiile despre „Biblioteca 2.0” domină deja de cîțiva ani toate activitățile importante organizate de comunitatea bibliotecară internațională. Ce este „Biblioteca 2.0” despre care vom discuta în continuare? Este clar că e doar unul dintre sinonimele bibliotecii moderne, pentru că presa mondială de specialitate deja scrie despre „Biblioteca 3.0”, „Biblioteca 4.0” și așa mai departe. „Biblioteca 2.0” și mai departe „Biblioteca 3.0” înseamnă o nouă generație de produse și servicii de bibliotecă, iar „Bibliotecarul 2.0” și „Bibliotecarul 3.0” trebuie să dețină abilitățile necesare pentru a crea aceste produse și servicii și a le oferi celor interesați. Pentru majoritatea bibliotecarilor de la noi este încă, firește, un concept relativ nou, ceea ce a și determinat tema *Seminarului Național* din anul acesta.

Conceptul „Biblioteca 2.0” a fost împrumutat de la *Web 2.0*, de la care au derivat și „Business 2.0”, „Învățămînt 2.0” etc. și urmează unul și același concept bazat pe „arhitectura participării”. Conceptul include servicii on-line, sisteme OPAC, sisteme de referințe virtuale, blog-uri, wiki-uri, podcasting-uri, deci un torrent în creștere de informații de la utilizator înapoi spre bibliotecă.

Sintagma *Web 2.0* a fost definită și propusă

Confluente Bibliologice

de Tim O'Reilly, fondatorul Companiei O'Reilly Media și un aprig susținător al mișcării privind sursele deschise și este folosită, de regulă, pentru a sublinia natura inovațională a tehnologiilor utilizate. Acesta este considerat unul dintre cei mai buni editori de carte electronică din lume. De menționat faptul că mișcarea 2.0 a apărut spontan și numai după ce s-a afirmat ca o nouă mișcare, specialiștii din domeniul informării și comunicării au definit-o *Web 2.0*.

Biblioteca
web 2.0

În articolul **Ce este Web 2.0?** Tim O'Reilly vorbește despre conceptul privind exploatarea inteligenței colective a tuturor celor care folosesc un produs. În mediul on-line acesta ia forma feed-back-ului, trecerii în revistă a utilizatorilor, rețele sociale create de utilizatori etc. Diverse site-uri Flickr – site de partajare a imaginilor, YouTube – site de partajare a filmelor, Amazon, MySpace, Facebook, Wikipedia și foarte multe altele, toate depind de nivelul înalt de participare a utilizatorilor în vederea extinderii valorii produsului. Prin Web 2.0 se subînțelege nu atât ansamblul unor tehnologii concrete, cât filosofia de prezentare a informației în mediul Web și constituirea relațiilor informaționale. Dacă vechiul Web presupunea prezentarea documentelor semnate de autori concreți, Web 2.0 presupune colaborarea

utilizatorilor finali în procesul de creare a conținutului informațional. În cadrul acestei idei se estompează divizarea societății între producătorii și consumatorii de informații. Filosofia Web 2.0 se axează totalmente pe necesitățile și preferințele utilizatorului. Foarte important pentru filosofia Web 2.0 este noțiunea de conținut gratuit. Succesul proiectelor Web depind, în mare măsură, de volumul conținuturilor care pot fi obținute gratuit.

Wikipedia este unul dintre cele mai elocvente exemple care demonstrează valoarea folosirii inteligenței colective la crearea conținuturilor. Standardele de calitate întrunite de această sursă deschisă sînt destul de înalte și aproape că nu există bibliografii care să n-o citeze.

Vom încerca, în cele ce urmează, să demonstrăm care este puterea aplicațiilor Web 2.0.

După cum se știe, protestele din 6-7 aprilie din Chișinău au devenit cunoscute lumii ca fenomenul *Revoluția Twitter*. Presa de pe mapamond a scris despre acest eveniment ca despre prima *Revoluție Twitter*. Ceva mai târziu s-a vorbit și despre a doua *revoluție Twitter*, care a avut loc în Guatemala, apoi despre protestele după

alegerile prezidențiale din Iran etc. **The Telegraph** anunța lumii că toată mobilizarea s-a făcut cu ajutorul Internetului, mai exact, a rețelei de socializare și informare *Twitter*. Rețeaua a fost creată în anul 2007 de un student american și este un fel de serviciu de SMS-uri cu milioane de utilizatori răspândiți în întreaga lume. Practic poți trimite același SMS la toți membrii rețelei. A fost creat pentru a descoperi și a împărtăși cu alții ce se întâmplă momentan în lume, prin intermediul unui schimb de mesaje publice scurte. Este rețeaua cu cea mai mare rată de creștere din istoria Internetului - 1 382 la sută. Pentru comparație, Facebook a avut o rată de creștere de 228 la sută.

Se consideră că în zilele de 6-7 aprilie rolul *Twitter* și al altor site-uri social-media a fost enorm în mobilizarea și raportarea evoluției protestelor. Mesajele și relatările prin intermediul rețelei *Twitter* au fost o reală sursă de informare atât pentru populație, cât și pentru televiziuni și agenții de presă. Oamenii au înțeles, poate pentru prima oară, care este forța comunicațiilor on-line. Nu numai oamenii simpli, dar și redactorii de la televiziuni, de la agențiile de presă etc. au urmărit *Twittermass-Monitter*, *YouTube*, *Flickr* etc. pentru a se informa.

Revoluția *Twitter* a demonstrat că acei care încearcă să controleze și să blocheze informația au pierdut deja. Discuțiile despre Revoluția *Twitter* relevă faptul că despre evenimentele din Chișinău, din zilele de 6-7 aprilie ne vom aminti nu doar după culoarea drapelurilor care au fluturat în piață, dar și după tehnologiile sociale de rețea folosite.

Ca să ne apropiem de domeniul bibliotecar, să accesăm **site-ul Library Thing**.

Library Thing (catalogul tuturor sau un fel de catalog colectiv) **<http://www.librarything.com/>**, este o aplicație Web 2.0 creată de *Tim Spalding*. Site-ul a fost lansat în august 2005. Este clubul on-line al bibliofililor din întreaga lume. În noiembrie 2009 număra peste 907000 de bibliofili din toată lumea și 45 milioane de cărți catalogate. Utilizatorii pot cataloga cărțile personale, pot posta eseuri despre cărți, pot discuta cu persoane care au aceleași cărți. În *Library Thing* poți găsi oameni cu gusturi similare de lectură, oameni care citesc aceeași carte ca și tine, poți găsi cărți noi pentru lectură, poți efectua diverse comparații, poți obține statistici etc.

În catalogul personal pot fi introduse gratuit 200 de cărți. Pentru o taxă de 10 dolari anual, poți introduce oricâte cărți vrei pe parcursul unui an, iar pentru o perioadă de mai mulți ani (toată viața) se plătește 25 de dolari. Interfața este disponibilă în mai multe limbi, inclusiv în română.

Elementul esențial al *Library Thing* este catalogarea automată prin importarea datelor de la biblioteci și librării, folosind conexiunea Z39.50. Utilizatorii pot importa informații de la peste 680 biblioteci, inclusiv Biblioteca Congresului, Biblioteca Muzeului Britanic, Biblioteca Națională a Australiei, Catalogul Național Canadian etc. Odată depistată, notița bibliografică este adăugată printr-un clic la catalogul utilizatorului. Dacă nu poate fi găsită în cataloagele disponibile, poate fi creată manual.

Utilizatorii care au în catalog peste 50 de titluri asemănătoare se regăsesc în rubrica „Membri cu aceleași cărți”.

Deși există posibilitatea de a păstra catalogul personal privat, cei mai mulți utilizatori aleg să-l facă public pentru a găsi persoane care au preferințe de lectură similare sau din diverse alte motive.

La 9 noiembrie 2009, dna Mariana Kiriakov, directorul Centrului de resurse al Ambasadei SUA din R. Moldova, anunța comunitatea bibliotecară din țară că Centrul folosește softul Library Thing pentru crearea catalogului electronic. Cum pot profita bibliotecile de această posibilitate rămîne de văzut. Cert este că acest site poate fi o bună bază de practică pentru bibliotecarii curioși.

Cei abonați la diverse **liste de discuții** cunosc cît de mare este importanța acestora pentru actualizarea cunoștințelor, pentru a cunoaște mișcarea de idei în domeniu, pentru informare, instruire continuă etc.

Paginile Web ale bibliotecilor sînt și ele izvoare neprețuite de informații on-line. Toate bibliotecile tind să ofere publicului tot ce au mai bun: cataloage on-line, referințe virtuale, expoziții, eseuri despre intrările noi, publicațiile de specialitate etc. Avînd aceste instrumente de informare, dar și de cunoaștere, utilizatorul nu mai este izolat. Cu cît mai multe informații vor putea fi accesate de pe pagina Web, cu cît mai multe documente vor putea fi descărcate, cu atît mai mult va crește importanța bibliotecii pentru comunitate și, respectiv, imaginea pozitivă a ei. Bibliotecile din întreaga lume depun eforturi susținute pentru a face paginile Web cît mai utile, accesibile și prietenoase.

Catalogul electronic al Bibliotecii Naționale a Germaniei, de exemplu, este unit cu baza de date, privind cărțile aflate în sistemul de comerț, creată și actualizată de Federația Editorilor din Germania, și atunci cînd utilizatorul accesează fișa cărții din catalog, pe ecran apare și informația din baza de date, din care se poate afla dacă publicația respectivă se află în sistemul de comerț, în ce librării și la ce preț poate fi cumpărată.

Pentru a face catalogul on-line și mai accesibil, Biblioteca Națională a Germaniei a demarat un proiect de scanare a paginii, care oglindește cuprinsul cărții. La accesarea fișei cărții, se deschide și cuprinsul, iar așa cum este posibilă și căutarea după cuvintele-cheie, rezultatele pot fi mai mult decît îmbucurătoare.

Un site care oferă posibilitatea practicării creativității colaborative este **www.storybird.com** (*Povestea păsării*) oferă posibilitatea de a crea povești împreună cu familia și prietenii. Este pusă la dispoziția utilizatorului și o colecție de ilustrații, pornind de la care se poate scrie o poveste. Site-ul oferă acces și la poveștile create de alți utilizatori. În procesul de creație, „scriitorii” pot sta alături la același computer, se pot afla la computere diferite sau se pot afla chiar în țări diferite.

Blogurile și tot felul de wiki-uri sînt noi modalități de angajare a clienților în crearea noilor conținuturi. Instituțiile folosesc blogurile pentru a plasa informații, noutăți, a oferi loc pentru discuții on-line, etc. Motorul de indexare a blogurilor **Tehnocrati** indexa în anul 2008 peste 113 milioane de bloguri. Dintre toate instrumentele moderne de informare, blogul este cel mai simplu de creat și de

întreținut. Este un site puternic personalizat, dar mult mai dinamic decât un site obișnuit. *Blogul poate fi atât personal, cât și colectiv.*

Toate acestea sînt elemente de *Web 2.0* și implicit „Bibliotecă 2.0”.

Conform prezentării din Wikipedia, „Biblioteca 2.0” reprezintă forma modernizată a serviciilor de bibliotecă, care reflectă felul în care, în perioada de tranziție traversată de lumea bibliotecară actuală, serviciile sînt oferite utilizatorilor. Accentul se pune pe schimbarea utilizatorului și participarea acestuia în crearea conținuturilor și în viața comunității.

„Biblioteca 2.0” permite actualizarea și reevaluarea serviciilor de bibliotecă pentru a face față necesităților în permanentă schimbare ale utilizatorilor. „Biblioteca 2.0” tinde, de asemenea, să exploateze utilizatorii bibliotecii și să-i mobilizeze la crearea și implementarea serviciilor de bibliotecă prin încurajarea participării și a feed-back-ului. Susținătorii acestui concept consideră că modelul „Biblioteca 2.0” va înlocui, în cele din urmă, serviciile tradiționale, unilaterale, proprii bibliotecilor de secole.

În articolul ***Servicii pentru următoarea generație de biblioteci***, publicat în *Library Journal* (2006), Michael E. Casey și Laura C. Savastinuk menționează: „Biblioteca 2.0 poate revitaliza modul în care noi servim și interacționăm cu utilizatorii”. Michael E. Casey, cunoscut biblioteconomist american, e directorul Departamentului Tehnologii Informaționale al Bibliotecii Publice Regionale din Gwinnett, Atlanta, este considerat părintele conceptului Biblioteca 2.0.

Esența „Bibliotecii 2.0” este schimbarea centrată pe utilizatori. Este un model pentru serviciile pentru utilizatori, care încurajează schimbarea constantă, solicitînd participarea utilizatorului atât în crearea serviciilor fizice, cât și a celor virtuale, pe care le doresc. Se intenționează, de asemenea, să fie „recruțați” noi utilizatori, iar cei existenți să fie mai bine serviți prin îmbunătățirea ofertelor pentru utilizatori.

Tehnologiile *Web 2.0* joacă un rol important în satisfacerea necesităților informaționale ale utilizatorilor. Modernizarea rapidă a tehnologiilor în ultimii ani a dat posibilitate bibliotecilor să creeze servicii noi, anterior de neimaginat, cum ar fi referințele virtuale, interfețele OPAC, să descarce din Internet diverse materiale, pe care utilizatorii să le poată folosi în bibliotecă și la domiciliu.

Pînă nu de mult, fluxul informațional era orientat într-o singură direcție: de la bibliotecă spre utilizator. Odată cu extinderea noilor tehnologii, informația poate circula în diverse direcții: de la bibliotecă spre utilizator, de la utilizator spre bibliotecă, de la bibliotecă spre altă bibliotecă, de la utilizator spre alt utilizator.

Sîntem obișnuiți să direcționăm serviciile spre persoanele care deja sînt utilizatorii bibliotecii. Din păcate, multe dintre serviciile oferite de biblioteci nu sînt folosite de majoritatea populației-țintă. Iar de aici pornesc și discuțiile despre eficiența și eficacitatea activității bibliotecare. Motivele pentru care biblioteca nu poate ajunge la foarte mulți potențiali utilizatori sînt diverse, dar cele mai importante sînt finanțarea insuficientă și spațiile inadecvate.

Se presupune că profesioniștii din biblioteconomie și informare vin în contact cu cei mai performanți membri ai societății. Aceasta presupune că bibliotecarii

trebuie să-i informeze despre ceea ce ei încă nu cunosc, să-i ajute să folosească cele mai noi tehnologii, care să aibă, ca finalitate, un impact decisiv asupra succesului în carieră.

Este clar că toate tehnologiile *Web 2.0* pot fi aplicate și în bibliotecă. Marea valoare a *Web 2.0* și a „Bibliotecii 2.0” rezidă în nivelul de integrare și interoperabilitate proiectat în interfața portalului bibliotecii.

Mișcarea *Web 2.0* oferă utilizatorilor instrumentele necesare pentru a se implica, pentru a face un comentariu, a susține o discuție, a crea un conținut, precum și a descărca din Internet materialele care-i interesează.

Prin ce se caracterizează *Web 2.0* și, implicit, „Biblioteca 2.0”?

- Tehnologii de informare și comunicare complexe în continuă modernizare;
- Rețele interpersonale;
- Folosirea inteligenței colective;
- Crearea și distribuirea conținuturilor;
- Descentralizarea autorității;
- Protejarea intimității;
- Posibilitatea de folosire în comun a resurselor;
- Reutilizarea resurselor.

Interactivitatea reprezintă dominantă mișcării *Web 2.0*. Dacă vechiul *Web* se baza pe site-uri e-mail, motoare de căutare, *Web 2.0* este axat mai mult pe aspectul uman al interactivității. Importante sînt conversațiile, comentariile, rețelele interpersonale.

Care ar fi portretul/robot al „Utilizatorului 2.0”?

- Dornic să învețe și să reușească;
- Instruit, dispunînd de foarte puțin timp liber, grăbit și mereu în căutare de răspunsuri imediate;
- Posedînd abilități tehnice din ce în ce mai evolute, cu experiență, de cele mai multe ori, mai mare decît a bibliotecarului;
- Își dorește un răspuns rapid și nu-l interesează cum este găsit;
- Își cunoaște drepturile și profită din plin de ele;
- Crede că *Google* poate rezolva toate problemele.

Bibliotecarul trebuie să accepte că persoana care caută informația poate să știe mai bine ce răspunsuri sînt relevante într-un context anume. Tot mai mulți utilizatori se bazează pe cunoștințele proprii în procesul de evaluare a calității informației. Utilizatorii post- tradiționaliști nu mai vor să fie simpli spectatori, ei vor să contribuie și să comunice.

În condițiile în care se schimbă permanent căile de difuzare și comunicare a informației, profilul utilizatorului, bibliotecile nu au altă alternativă decît schimbarea. Este adevărat că foarte mulți bibliotecari vor fi tentați să argumenteze imposibilitatea schimbării prin finanțarea insuficientă, lipsa echipamentelor moderne, a conectării la Internet, a banilor pentru achiziții și reparații, a mobilierului adecvat etc. Însă bibliotecile nu înseamnă numai clădiri, cărți, echipamente, dar și oameni, și de ei, de poziția lor, de cunoștințele lor depind multe, dacă nu totul. Schimbarea

infrastructurii bibliotecilor nu înseamnă încă reorientarea activității.

Cum ar trebui să fie „Bibliotecarul 2.0”, pentru a face față tehnologiilor moderne și utilizatorului modern?

- să cunoască tendințele actuale de dezvoltare, schimbările în infosferă, tehnologiile de informare și comunicare, limbile de circulație internațională;
- să muncească permanent pentru a obține noi cunoștințe și competențe.

Să se impună prin:

- gândire inovatoare;
- aptitudini superioare de înțelegere, cunoaștere, comunicare;
- capacitate de schimbare și adaptare la noile condiții.

„Bibliotecarul 2.0” se străduie:

- să înțeleagă puterea oportunităților oferite de *Web 2.0*;
- să învețe instrumentele principale ale *Web 2.0* și „Biblioteca 2.0”;
- să combine resursele electronice și formatele tradiționale;
- să dezvolte metodele de căutare și să adopte standardele necesare;
- să antreneze în context oamenii, tehnologiile și informațiile;
- să nu ignoreze catalogarea și clasificarea nontradițională;
- să folosească informația, picturile, imaginile, sunetele, semnele pe format netradițional;
- să înțeleagă puterea conținuturilor vechi și a celor noi;
- să vadă potențialul folosirii resurselor electronice precum GooglePrint, Open WorldCat etc;
- să încadreze utilizatorii pentru a participa la discuții, conversații;
- să utilizeze instrumentele noi de comunicare (precum *Skype*), pentru apune în relație conținuturi, experiențe, oameni;
- să folosească și să se implice în dezvoltarea rețelelor sociale avansate;
- să comunice cu oricine folosind mijloacele lor de comunicare: telefon, *Skype*, SMS, *Messenger*, etc.;
- să încurajeze utilizatorii să elaboreze conținuturi și comentarii;
- să înțeleagă impactul inteligenței colective și a blogurilor, wikisurilor etc.

Dacă la începutul acestui deceniu s-a vorbit mult despre biblioteca-hibrid, acum se vorbește la fel de mult despre bibliotecarul-hibrid. Literatura de specialitate sugerează necesitatea specialistului cu specializare în biblioteconomie și știința informării, tehnologiile de informare și comunicare și cu specializare în literatură, muzică, arhivistică etc. Convergența dintre biblioteci, muzee și arhive în mediul virtual dictează necesitatea reflectării acestor realități în formarea profesională continuă.

Extinderea Internetului este percepută de mulți bibliotecari ca un pericol, un atac asupra profesiei de bibliotecar. Lucrurile se schimbă atât de repede, circuitul de idei este atât de rapid, încât bibliotecarii, care urmăresc evoluția domeniului, sînt disperați. Tot mai mult se vorbește despre tehnostress-ul bibliotecarilor. Studiile

recente susțin că ei sînt mai stresați chiar decît pompierii și șoferii. Profesioniștii care activează în domeniul informării trebuie să accepte ideea că vor trebui să învețe pe tot parcursul vieții.

Este clar că biblioteca și bibliotecarul în versiunea, în formulele consacrate nu vor rezista mult timp. Numai în anul 2005, peste 200 de salariați ai Bibliotecilor Comunitare au fost nevoiți să accepte pensionarea timpurie, deoarece nu puteau face față noilor tehnologii.

Concurența în infosferă va continua să dicteze bibliotecii noi direcții de activitate. Biblioteca are concurenți foarte serioși atît în sfera promovării informației și a cunoștințelor, cît și în sfera organizării timpului liber. Această concurență se va întehi și mai mult în viitor. Foarte curînd, biblioteca va fi doar unul dintre actori și, cu siguranță, nu cel mai important.

Pentru a schimba atitudinea comunității față de bibliotecă, trebuie să convingem atît utilizatorii, cît și decidenții politici și financiari că această instituție este indispensabilă comunității. Investițiile în restructurarea bazei tehnico-materiale, în achiziții de carte și de echipamente moderne vor veni, dacă vom putea convinge comunitatea și liderii ei că toate acestea sînt necesare pentru ei și pentru viitorul copiilor lor.

Este cunoscut faptul că, în tendința de a se menține pe o linie de plutire valorică, bibliotecarii implementează forme noi de activitate, dar, totodată, renunță foarte greu la formele vechi. Promovarea cărții, lecturii și a informației vor fi și de acum încolo importante în activitatea bibliotecii, dar forma de prezentare trebuie să fie alta.

Problemele nu pot fi rezolvate la acel nivel de gîndire la care au apărut, respectiv, trebuie să ne gîndim la viitor. Iar viitorul, precum se știe, își are începutul în prezent. Și pornind de la această idee trebuie să înțelegem prin ce se deosebesc formele noi de activitate de cele depășite.

Deși există mai multe concepte privind activitatea instituției bibliotecare, două dintre ele au ieșit în evidență în ultimii ani: conceptul de bibliotecă - depozitară, activitatea căreia este axată pe fondul de resurse info-documentare, conservarea memoriei, a moștenirii culturale și, respectiv, funcția patrimonială și utilizator și conceptul de bibliotecă - centru de informare, cu accentul pe promovarea informației. Cel din urmă, este tot mai des contestat de către unii profesioniști, în special de cei din sfera informării și, dacă analizăm bine lucrurile, s-ar putea să le și dăm dreptate. În condițiile extinderii spectaculoase a Internetului, cînd informația poate fi accesată de oriunde, tot mai mulți dintre utilizatorii reali și potențiali nu mai leagă obținerea informației de spațiul bibliotecii. În R. Moldova, de exemplu, numai aproximativ 4% dintre utilizatorii Internetului beneficiază de acest serviciu în bibliotecă. Explicația este destul de simplă: din cele 1381 de biblioteci publice, cîte activau în republică la începutul anului 2009, doar 129 sau 9,3% sînt conectate la rețeaua globală Internet. În spațiul rural situația este și mai deplorabilă, din 1218 biblioteci doar 54 sau 4,4% sînt conectate la Internet.

Însă aceeași situație este specifică și țărilor care au investit enorm în teh-

nologiile de informare și comunicare. Studiul OCLC *Perceperea bibliotecii și a resurselor informaționale* scoate în relief faptul că 84% dintre respondenți încep căutarea informației accesînd un motor de căutare și doar 1% pornesc de la site-ul bibliotecii.

Un studiu al Intel România, rezultatele căruia au fost publicate pe site-ul **/www.gandul.info**, în octombrie 2009, scoate în relief faptul că: „*Internetul a devenit principala sursă suplimentară de studiu pentru studenți, 72% dintre aceștia folosind mediul virtual pentru a învăța. Doar 22% dintre tinerii de pe băncile facultăților mai preferă biblioteca, și doar 6% folosesc presa scrisă sau alte forme de informare*”.

Potrivit „Barometrului de Opinie Publică”, prezentat la 8 decembrie 2009 de către Institutul de Politici Publice, Internetul este considerat cea mai importantă sursă de informare de către 14% de cetățeni ai Republicii Moldova. Presa on-line depășește ziarul la capitolul încredere din partea populației. Astfel, în timp ce Internetul este cotate cu 6,7% de încredere, ziarul acumulează doar 4,5%.

Pe primul loc în topul încrederii populației este televiziunea cu 60,9%, fiind urmată de radio cu 8,5%. UNIMEDIA preciza că: „Potrivit BOP, Internetul este considerat cea mai importantă sursă de informare de către 13,6% și ocupă locul patru după televiziune, radio și presa scrisă”.

Sondajul „Barometrul de Opinie Publică” a fost realizat în perioada 16-30 noiembrie pe un eșantion de 1118 persoane. Marja de eroare a sondajului este de 3%.

Modelul biblioteconomic tradițional se axează pe patru elemente: document, utilizator, bibliotecar, intermediar între fond și utilizator, și spații, implicit baza tehnico-materială. Bazate pe aceste elemente, bibliotecile de azi se deosebesc foarte puțin de bibliotecile ce-și au istoria în adîncul secolelor. Valoarea principală a acestui model a fost și încă mai este cartea.

Este adevărat că unele biblioteci încearcă să evadeze din spațiul închis, activizînd relațiile cu lumea din afară, reorganizînd spațiile interioare, implementînd tehnologii de informare și documentare, dezvoltînd noi direcții. Dar eforturile nu dau rezultatele scontate și nici nu vor da pană nu va fi regîndit rolul bibliotecarului ca factor principal în mișcarea mecanismelor atît de complexe ale unui organism multidimensional cum este biblioteca. Problema principală constă în faptul că *Modelul biblioteconomic tradițional are la bază forma unilaterală de comunicare, unde rolul utilizatorului este aproape inexistent și care nu mai corespunde cerințelor actuale.*

Aici trebuie făcută marea schimbare.

Principala deosebire între „Biblioteca 1.0” și „Biblioteca 2.0” constă în faptul că modelul tradițional este caracterizat de spații închise și de activitatea centrată pe bibliotecar și colecții, iar biblioteca modernă este deschisă, interactivă și are activitatea axată pe necesitățile utilizatorilor și pe implicarea acestora în activitatea bibliotecii și a comunității. Specificul „Bibliotecii 1.0” constă în resurse info-documentare formate la latitudinea bibliotecarului, acces limitat la colecții, servicii accesibile numai în interiorul bibliotecii, posibilități limitate de extindere a serviciilor, flux informațional într-o singură direcție: de la bibliotecar spre utilizator. „Biblioteca 2.0” este o platformă interactivă orientată spre utilizator, resursele info-documentare

sînt axate pe interesele utilizatorului și create cu participarea nemijlocită a acestuia; ea oferă acces nelimitat, gratuit, servicii accesibile de oriunde și oricînd. Fluxul informațional curge în orice direcție: de la bibliotecă spre utilizator, de la utilizator spre bibliotecă, de la bibliotecă spre altă bibliotecă, de la utilizator spre alt utilizator. Biblioteca are „spațiul” său în rețelele sociale, în lumea virtuală etc.

„Bibliotecarul 1.0” este mai mult un custode al cărților, intermediar între informație și utilizator. „Bibliotecarul 2.0” este acolo unde este utilizatorul și atunci cînd utilizatorul are nevoie de el, îl ajută să obțină competențe noi, care să-i asigure succesul profesional.

În *Modelul Biblioteconomic Modern* fondul tradițional de publicații nu mai este elementul de bază al bibliotecii. Este doar unul din numeroasele izvoare de informații, dar încă foarte important. Experiența Cable Library, filială a Bibliotecii Orășenești Helsinki și Centrul de informare nonstop de la Wayne State University, care au început activitatea în baza computerelor, este elocventă, or, ei au ajuns la concluzia că nu pot satisface solicitările utilizatorilor fără informația pe suport tradițional.

În biblioteca modernă un rol tot mai important îl au sursele de informație în format electronic.

Odată cu apariția dispozitivelor portabile pentru lectura cărților electronice, a sporit interesul pentru cartea electronică, fapt care ar putea revigora și funcția de împrumut a bibliotecii.

Cititorul de cărți electronice *Kindle* este o îmbinare de soft și hard fără fir, care poate fi folosit oriunde. A fost elaborat de **Amazon.com**. Prima ofertă a apărut în 2007 și costa 399 de dolari. Există deja mai multe generații: *Kindle original*, *Kindle 2. International Version* apare în octombrie 2009 la prețul de 259 de dolari și s-a răspîndit în peste 100 de țări. Ecranul este puțin mai mic decît o pagină A-4. *Amazon* declara recent că *Kindle* este cel mai solicitat produs de pe site-ul lor.

Inspirați de *Kindle*, editorii de carte în format tradițional din Vestul Europei au lansat la tîrgul de carte de la Frankfurt (2009) un nou format de carte, care are dimensiunile unei casete audio. Hîrtia folosită este foarte subțire, asemănătoare celei pe care se tipărește Biblia. **Gabriel Liiceanu** a calificat acest nou format drept „**răspunsul curajos al industriei de carte la ascensiunea e-Bookurilor gen Kindle**”. În România, prima carte apărută în acest format este „*Nostalgia*” de Mircea Cărtărescu, de altfel, cel mai bine vîndut autor român în momentul de față.

Recent **barnesandnoble.com** a prezentat un nou dispozitiv pentru lectura cărților electronice – *Nook*. Prețul este același ca și la *Kindle* - 259 de dolari. Are capacitatea de a păstra în memorie 1 500 de cărți electronice. Adăugînd un micro CD, poți extinde biblioteca la 17 mii titluri, inclusiv imagini, muzică, documente PDF. Utilizatorii pot să sublinieze fragmente din text, să facă notițe etc.

Așa cum prețul unei e-cărți este de aproximativ 10 dolari și el continuă să scadă, în scurt timp, va fi mai mic decît prețul cărților tipărite pe hîrtie. Este adevărat, biblioteca va trebui să împrumute cartea electronică cu tot cu dispozitiv, însă pentru utilizatorii care au acasă un *Kindle* sau *Nook* lucrurile se simplifică.

Dacă invocăm fenomenul telefonului mobil, adică rapiditatea cu care s-a răspîndit, vedem că nu este nimic din lumea poveștilor.

În era Internetului, cînd informația poate fi găsită foarte ușor (nu vom vorbi despre calitatea informației disponibile în Internet; un studiu efectuat recent, în cadrul Comisiei Europene de către un grup de experți norvegieni, relevă faptul că numai 45% din informația prezentă în Internet este credibilă), pe prim-plan se va situa rolul bibliotecii ca spațiu fizic, centru de comunicare între autor și cititor, cititor și cititor, profesor și student, elev și învățător etc.

Biblioteca nu va rămîne un spațiu închis. Alte accente capătă și va căpăta comunicarea în mediul virtual. Se conturează tot mai bine două componente ale activității bibliotecii: internă - resurse info - documentare, cataloage, conținuturi elaborate de bibliotecă și cea externă - resursele accesibile prin Internet. Tot mai esențială devine folosirea inteligenței colective în procesul de formare a conținuturilor și în organizarea activităților, care este esența „Bibliotecii 2.0”. Capătă noi dimensiuni funcția de comunicare. Se modifică rolul cititorului, iar comunicarea dintre cititor și bibliotecar capătă noi valențe. Astfel, cititorul se implică mult mai profund în activitatea bibliotecii, crearea conținuturilor etc.

O altă dominantă a acestui viitor model este funcția de socializare a bibliotecii și funcția *hedonică*, utilizatorii sînt implicați tot mai frecvent în organizarea activităților de destindere. Tot mai mulți utilizatori percep lectura ca un mijloc de destindere. În ultimul timp, se observă o creștere a ponderii mediului informatic în organizarea timpului liber. Internetul a schimbat aproape radical modul în care oamenii își petrec timpul liber. Biblioteca este veriga care unește membrii comunității și biblioteca viitorului va avea o contribuție deosebită în procesul de învățare continuă pe tot parcursul vieții.

Tranziția de la societatea informațională la societatea cunoașterii presupune o schimbare a priorităților activității bibliotecii publice. Care este rolul principal al bibliotecii în condițiile cînd majoritatea oamenilor au acces la stocuri de informații și destule posibilități de distracție? Cum pot bibliotecarii să-și definească rolul profesional, cînd utilizatorii îndeplinesc singuri multe din funcțiile efectuate anterior de profesioniști? Trebuie să menționăm faptul că bibliotecarii nu sînt singurii care se confruntă cu dificultățile apărute după expansiunea Internetului. Învățătorii, de exemplu, au problema elevilor care nu doresc să citească, să consulte surse și vin la școală cu teme sau referatele scoase din Internet. Medicii trebuie să se confrunte cu pacienți care consideră că au identificat boala și tratamentul corect în Internet și vin la medic numai pentru a primi rețeta.

Serviciile virtuale de bibliotecă și folosirea largă a motoarelor de căutare au creat noi roluri și pentru utilizatori, și pentru bibliotecari. Suplimentar la rolul tradițional de intermediar între utilizator și informație (care rămîne încă relevant), biblioteca este antrenată tot mai mult în elaborarea de conținuturi. În Internet poți găsi, la sigur, de toate, dar dacă o bibliotecă nu va elabora bibliografia locală, care poate fi prezentată în format electronic și tradițional, cine va putea face acest lucru? La elaborarea ei pot participa și angajații bibliotecii, și utilizatorii.

Devine tot mai clar faptul că biblioteca trebuie să avanseze de la instituția care promovează alfabetizarea informațională la statutul de centru multimodal de cunoaștere, incluzînd în aceeași măsură informația și distracția, căutarea și găsirea informației, dar și producerea ei.

Termenul *alfabetizare multimodală* a intrat în circulație la începutul acestui deceniu și definește abilitățile de a accesa, dar și de a folosi formele mediatice ale comunicării; denotă nu doar abilitatea de a găsi și a primi, dar și de a produce asemenea modalități de comunicare. Lucrul cel mai important: informația este doar un element într-un spectru larg de expresii mediatice.

Bibliotecile publice atît în versiune fizică, precum și cea virtuală, sînt spații unde oamenii intră fără impedimente și în timpul lor liber. În modelarea noii viziuni pentru bibliotecile societății cunoașterii, această imagine ar putea fi, posibil, fundamentală. Prin ofertele lor, bibliotecile publice devin o șansă unică pentru învățare în societatea cunoașterii. Învățarea electronică este mai diversă și mai avansată decît formele tradiționale de învățare. Aceste constatări sugerează că o parte din utilizatorii bibliotecii de azi și cei mai mulți dintre utilizatorii de mîine deja posedă un vast repertoriu neformal pentru învățarea multimodală sau chiar competențe colective. Biblioteca publică poate să creeze aceste tendințe prin redefinirea bibliotecii fizice ca centru neformal de cunoaștere și prin dezvoltarea competențelor profesionale, toate, în strînsă colaborare cu alți parteneri din domeniul cunoașterii atît din sectorul public, cît și din cel privat. O asemenea dezvoltare trebuie să respecte principiile democratice ale accesului pentru toți, principii care stau la baza activității bibliotecii publice.

Dacă aceste centre de cunoaștere sînt destinate pentru a facilita dezvoltarea competențelor multimodale solicitate de societatea cunoașterii fără a afecta fundamentul democratic al bibliotecilor, atunci cunoașterea trebuie definită în termeni mult mai largi decît în cazul alfabetizării informaționale. După cum vedem, alfabetizarea multimodală cuprinde informația și distracția, găsirea și recepționarea, producerea și utilizarea. Dezvoltarea acestui fel de cunoaștere implică prezența în biblioteca fizică și învățarea colectivă.

Conceptul de bibliotecă - centru comunitar este valabil și pentru comunitățile mari, dar mai ales, pentru comunitățile mici. Bibliotecile moderne (în Franța, de exemplu, sînt numite mediateci) presupun și spații pentru un muzeu, prezentații teatrale, concerte, cafenele, spații pentru activități în grup, cum ar fi cluburile pe interese, spații pentru lucrul individual, etc. În condițiile noastre mult prea modeste, putem doar visa la toate aceste posibilități. Să nu uităm însă că avem și biblioteci tip, în Ungheni, Briceni, Leova, Dondușeni, Cimișlia, Falești, Orhei, instituții cu spații largi, administrațiile cărora ar trebui să se gîndească cum să evadeze din stereotip, elaborînd proiecte care ar putea fi susținute de Ministerul Culturii, de organele finanțare locale etc.

În literatura de specialitate mai este vehiculată ideea că bibliotecarii sînt ultimii specialiști de formațiune enciclopedică. Iar pentru a susține această idee, bibliotecarii chiar trebuie să răspundă provocărilor impuse de modernizarea teh-

nologiilor de informare și comunicare. Este și logic, pentru că în condițiile unei comunități cine ar mai putea lua în cârcă și această responsabilitate.

Utilizatorii, în special cei noi, au nevoie de asistență în utilizarea catalogului, în special, a catalogului electronic, a bazelor de date, utilizarea motoarelor de căutare. Despre cât de importantă este această nouă activitate a bibliotecii, vorbește și faptul că noul *Standard Statistici internaționale de bibliotecă* (ISO 2789:2006, ITD) recomandă evidența și colectarea datelor despre instruirea utilizatorului. Acest tip de informații este solicitat și de Chestionarul IFLA-UNESCO privind statistica internațională de bibliotecă.

Un alt aspect în activitatea bibliotecarului modern este consultanța în procesul de căutare a informației, în special, a informației factografice, folosirea enciclopediilor, dicționarilor, translatoarelor on-line, rețelelor sociale, etc. Serviciile de traducere, oferite de Google, site-ul **Traduno.com** nu te mai fac să pari neputincios în fața postărilor Internet, care, în marea lor majoritate, sînt în limbi străine.

Foarte mulți dintre potențialii utilizatori au rude plecate la muncă în străinătate. A-i învăța să - și deschidă o poștă electronică este echivalent cu a le deschide o cale de comunicare rapidă și fără a suporta cheltuieli însemnate.

Foarte importante devin în noul context parteneriatele. Soluțiile oferite de tehnologiile de informare și comunicare deschid noi posibilități de activitate în cooperare cu partenerii din instituțiile adiacente. Tot mai des se practică informarea prin telefon a utilizatorilor despre evenimente, intrări noi, etc. Acum telefonul poate fi înlocuit cu poșta electronică care nu implică și cheltuieli. Este mult mai ușor să realizezi aceasta, pentru că odată ce ai o bază de date cu adresele electronice, informația poate fi difuzată tuturor printr-un singur clic. Condiția este ca cititorul să accepte acest serviciu. De regulă, utilizatorii sînt întrebați despre atitudinea lor față de această ofertă, atunci cînd primesc cardul de utilizator. Setul de informații oferit prin această modalitate este divers: de la informații generale despre evenimentele organizate de bibliotecă, schimbări în orarul de funcționare, informații tematice, etc. la publicațiile de specialitate, editate de bibliotecă.

Ultimamente, tot mai mult se vorbește despre conceptul „biblioteca - a treia casă”. Oamenii percep biblioteca publică ca loc de formare, informare, instruire, cercetare, comunicare, recreare, socializare etc.

Tot mai evident devine faptul că numai schimbînd percepția noastră despre rolul bibliotecarului și a bibliotecii, putem schimba modelul bibliotecii ca institut social și edifica acest model pe un fundament nou, adecvat necesităților actuale.

La această etapă de tranziție, sarcina noastră principală este de a rupe stereotipurile, a re poziționa biblioteca în centrul comunității, a schimba imaginea bibliotecii și a bibliotecarului. În acest fel, biblioteca poate face față sarcinii de a oferi cât mai mult și la cât mai multe persoane.

În linii mari, Biblioteca 2.0 reprezintă o combinație de instrumente și atitudini, o nouă modalitate de promovare a serviciilor interactive de bibliotecă, centrate pe necesitățile utilizatorilor, prin intermediul noilor tehnologii internet. Michael E. Casey, „părintele” conceptului „Biblioteca 2.0”, scrie în unul din articole: „În timp

Confluente Bibliologice

ce o mulțime de discuții despre «Biblioteca 2.0» implică tehnologiile, bibliotecile cu finanțe limitate pentru tehnologii ori din comunitățile afectate de inegalitatea digitală mai pot lucra avînd „Biblioteca 2.0” doar în perspectivă. Dacă posibilitățile tehnologice sînt limitate, pot fi luate în considerație funcțiile fizice, care corespund necesităților utilizatorilor actuali precum și dezvoltarea unor servicii noi. Pot fi dezvoltate idei pentru oferte noi, incluzînd servicii fizice, preluate experiențele altor biblioteci, studiînd necesitățile utilizatorilor actuali și potențiali”. Ideea este că nu orice serviciu nou bazat pe tehnologii este un serviciu de “Bibliotecă 2.0”.

Mulți fac o analogie dintre „Biblioteca 1.0” și „Biblioteca 2.0”, precum cea dintre teatru și televizor. Așa cum apariția televizorului n-a făcut ca teatrul să pară depășit, tot așa Internetul nu va anula bibliotecile, iar computerul - publicațiile în format tradițional. Să ne amintim de articolul lui Umberto Eco *De la Internet la Gutenberg* “De ce cartea tipărită nu va putea fi substituită de cea electronică?” Cineva a spus, inspirat, că a considera apariția Internetului drept iminentă dispariția bibliotecilor este echivalent cu a susține că „pantofii fac picioarele să fie de prisos”.

O idee care se desprinde din discuțiile despre Revoluția *Twitter* este, că într-o *Moldovă 1.0* , un *Chișinău 2.0* nu are, deocamdată, șanse prea mari. Ne bucură însă faptul că în Chișinău cîteva biblioteci pot fi considerate, Biblioteci 2.0 sau conțin elemente din „Biblioteca 2.0”.

Sperăm că majoritatea din bibliotecile din R. Moldova vor avea șanse reale de a implementa conceptul „Biblioteca 2.0”.

Diferența dintre „Biblioteca 1.0” și „Biblioteca 2.0”

„Biblioteca 1.0”	„Biblioteca 2.0”
Activitatea Bibliotecii axată pe bibliotecar. Modul arbitrar de luare a deciziilor. Utilizator pasiv. Rolul utilizatorului în activitatea bibliotecii și în comunitate e aproape inexistent.	Biblioteca - platformă interactivă orientată spre utilizator. Folosirea inteligenței colective în crearea conținuturilor și organizarea activităților. Implicarea utilizatorilor în activitatea bibliotecii. Utilizatorii adaugă valoare serviciilor pe care le folosesc.
Spații închise.	Spații deschise.
Formarea resurselor „sus”, la latitudinea bibliotecarului.	Resurse info-documentare axate pe interesele și cu implicarea utilizatorului.
Acces limitat. Servicii accesibile numai în interiorul bibliotecii. Posibilități limitate de oferiare a serviciilor.	Acces nelimitat, gratuit. Servicii accesibile oriunde și oricând. Un spectru tot mai larg de servicii.
Catalog electronic tradițional.	Catalogul oferă posibilitatea implicării utilizatorilor, partenerilor (exemplul BNG).

Informația ca obiect de consum.	Informația ca mijloc de comunicare.
Fluxul informațional orientat într-o singură direcție: de la bibliotecă spre utilizator.	Fluxul informațional curge în orice direcție: de la bibliotecă spre utilizator, de la utilizator spre bibliotecă, de la bibliotecă spre altă bibliotecă, de la utilizator spre alt utilizator.
Servicii de referință în incinta bibliotecii sau la telefon.	Servicii de referință virtuale; participarea în proiecte corporative;
Biblioteca activează oarecum în izolare.	Biblioteca are „spațiul” său în rețele sociale, lumea virtuală etc.. Pagina Web a bibliotecii.
Utilizator - persoană fizică.	Utilizator invizibil (ultrainvizibil).
„Bibliotecarul 1.0” - custode al cărților, intermediar între informație și utilizator.	„Bibliotecarul 2.0” este acolo unde este utilizatorul și în timpul când utilizatorul are nevoie de el. Ajută cititorul să dobândească și să-și îmbunătățească competențele.

Referințe:

1. **Abram, Stephen.** Web 2.0, Library and Librarian 2.0: Preparing for the 2.0 World. [online]. Disponibil pe Internet: http://www.imakenews.com/sirsi/e_article000505688.cfm
2. **Casey, Michael.** Library 2.0. Service for the next generation library. In: *Library Journal*, 2006, Nr. 9/1. ; <http://www.librarycrunch.com/>
3. **Habib, M.** Conceptual model for academic library 2.0. Michael Habib's weblog on library and information science. [online]. Disponibil pe Internet:/ <http://mchabib.blogspot.com/2006/06/conceptual-model-for-academic-library.html>
4. **Lietzau, Zeth.** IL 2008: Public Libraries & Web 2.0 [online]. Disponibil pe Internet:<http://infolitlib20.blogspot.com/2009/03/information-literacy-and-public-library.html>
5. **Library 2.0.** [online]. Disponibil pe Internet: http://en.wikipedia.org/wiki/Library_2.0
6. **Maness, Jack M.** Library 2.0 Theory: Web 2.0 and Its Implications for Libraries. In: *Received* [online]. June 19. - 2006. [citat June 29, 2006]. Disponibil pe Internet: <http://www.webology.ir/2006/v3n2/a25.html>
7. **O'REILLY, Tim.** What Is Web 2.0"O'Reilly.net. Posted September 30, 2005. [online]. Disponibil pe: www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html